

Nationale themadag: e-learning

‘Een brede kijk op e-learning’

door Tjip de Jong

Op 27 oktober 2005 vond de nationale e-learning themadag plaats in het Beatrixgebouw van de Jaarbeurs in Utrecht. Deze e-learning themadag voor overheid, hoger onderwijs en bedrijfsleven werd georganiseerd door TeleTOP B.V. TeleTOP B.V. is aanbieder van de gelijknamige elektronische leeromgeving Teletop en de daaraan verwante producten en diensten. Op deze themadag ging het vooral over de achterliggende onderwijskundige visies en doelstellingen van e-learning. De overkoepelende interesse van gastsprekers, paneldiscussies en deelnemers richtte zich op de vraag: ‘Hoe kan het gebruik van een e-learning pakket persoonlijke ontwikkeling van studenten of werknemers ondersteunen?’ Deze centrale vraag werd beantwoord door gastsprekers uit het hoger onderwijs, het bedrijfsleven en de overheid. Op basis van deze inzichten werden de deelnemers uitgedaagd in een discussiepanel. Het aansluitende middagprogramma stond in het teken van de strategische ontwikkelingen van TeleTOP B.V., alsmede een demonstratie en ‘sneak preview’ van de laatste e-learning ontwikkelingen.

E-learning

‘Electronic learning’ (e-learning) is het leren middels een flexibele leeromgeving. E-learning is in de optimale situatie gebaseerd op een onderwijskundige visie waarbij de student centraal staat. Docenten hebben hierin een begeleidende, ontwerpende en coördinerende rol. Docenten kunnen bijvoorbeeld zonder tussenkomst van een ICT-ondersteuner elektronische leeromgevingen inrichten en onderhouden. Bijkomstig voordeel is dat de elektronische leeromgeving de ruimte biedt om leermiddelen, opbrengsten en leermateriaal te hergebruiken en er op te reflecteren.

In de ontwikkeling van e-learning signaleren onderwijskundigen een verschuiving van rollen. Van *docentgestuurd* naar *studentgestuurd*, waarbij individueel leren in steeds grotere mate opschuift naar leren als een sociale activiteit. Een grote uitdaging in e-learning is het beantwoorden van de ontwikkeling van leren als een sociale activiteit. Het kunnen samenwerken via elektronische leeromgevingen vraagt om passende sociale ICT vaardigheden. Een mogelijke zorg in deze ontwikkeling is het generatieconflict rond ICT. ‘Wie neemt de besluiten rond e-learning en wie gebruikt ICT?’. Deze twee vragen passen bij het betoog van prof. dr. J.W.M. Kessels, die gastspreker was op deze themadag. De presentatie van Joseph Kessels ging uit van de vraag: ‘Als we spreken over opleiden, leren en technologie, wie stuurt er dan?’

Een breed gezelschap

Iedere gastspreker heeft zijn eigen specialiteit en visie als het gaat om de combinatie van e-learning en persoonlijke ontwikkeling. De heer dr. J.T. van der Veen adviseert opleidingen en docenten over innovaties in het onderwijs en het gebruik van ICT. Van der Veen is verbonden aan de Universiteit Twente. De tweede spreker is de heer R. de Rijke MSc. Hij is werkzaam bij het Shell Learning Centre en verantwoordelijk voor het ontwerpen en implementeren van e-learning activiteiten. Derde gastspreker is de heer dr. G.H. Bomhoff. Als senior onderwijskundig adviseur is hij verbonden aan het Koninklijk Instituut voor de Marine. De laatste gastspreker is de heer prof. dr. J.W.M. Kessels. Joseph Kessels is hoogleraar Human Resource Development aan de Universiteit Twente en partner in Kessels & Smit *The Learning Company*.

Vanuit het onderwijs, de overheid en het bedrijfsleven was er ruime interesse voor deze e-learning themadag. Voorbeelden zijn LOI, ING Nederland, de Technische Universiteit Eindhoven, AKZO Nobel, maar ook kleinere organisaties die alle bijdroegen aan een breed gezelschap met een gezamenlijke interesse in e-learning vraagstukken.

Een brede kijk op e-learning

Teletop is een veelzijdig platform dat ontwikkeld is door prof. dr. B. Collis en haar team aan de Universiteit Twente. Binnen het hoger onderwijs wordt TeleTOP gevarieerd gebruikt voor het

aanbieden van informatie, zoals roosters, cursusmaterialen, het inleveren van opdrachten of voor het creëren van forums, als voor het organiseren van complexe, interactieve leeromgevingen. Binnen het hoger onderwijs ziet men een verschuiving optreden van een homogene doelgroep naar een heterogene doelgroep. Deze heterogene doelgroep is enerzijds te omschrijven op verschillende instapniveaus, anderzijds ook in de samenstelling van studenten binnen een opleiding.

‘Weten waar je onderwijs naar toe gaat speelt een cruciale rol in de inrichting van e-learning faciliteiten binnen het hoger onderwijs’, aldus Jan van der Veen. De student van tegenwoordig vraagt in toenemende mate om flexibiliteit, maatwerk en easy acces tot e-learning. Dit vraagt een andere benadering in het ontwerp en de inrichting van e-learning pakketten. Binnen Shell Learning speelt deze problematiek op een ander, maar vergelijkbaar niveau. ‘Hoe kan een cursist tijdens zijn dagelijkse werkzaamheden gebruik maken van de e-learning mogelijkheden?’, aldus De Rijke. Eigenlijk streeft iedereen naar een invulling e-learning waarin de dagelijkse werkzaamheden en leren onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het gaat hier om het verbinden van het leren via het gebruik van informatietechnologie met het dagelijkse werk. Deze onderwijsvisie maakt een congruente visie op e-learning mogelijk.

In de praktijk ontstaat er snel een discrepantie tussen de onderwijsvisie en de uitvoering op e-learning gebied. ICT hoort niet het doel te zijn, maar moet een onderwijsvisie dienen. De heer Bomhoff onderstreept deze visie: ‘In feite is leren niets anders dan een scène uit een groter verhaal. De andere spelers, de omgeving en het plot bepalen in grote mate een geslaagde sequentie van leeractiviteiten.’

Verbindingen mogelijk maken

Leren als een sociaal proces met informatietechnologie als ondersteuning is in de onderwijskunde al langer actueel. Kessels geeft het voorbeeld van een ‘world brain’, dat is beschreven door H.G. Wells in 1936, waarin hij alle beschikbare kennis gebundeld zag. Hoe dat wereldbrein eruit zou zien wist Wells nog niet zeker, maar hij vestigde zijn hoop op de komst van de microfilm die toen net was uitgevonden. Kessels betoogt dat kennis en vaardigheden gezien moeten worden als een persoonlijke bekwaamheid, die je niet gemakkelijk kunt overdragen, delen of opslaan. Het vermogen van leren hangt in zijn optiek dan ook sterk af van de mogelijkheid om e-learning zodanig in te richten dat individuen worden verleid kennis en ervaringen uit te wisselen. Primaire uitdaging ligt hier in het verbinden van individuen in hun dagelijks werk door middel van e-learning. Dit vraagt een radicaal andere kijk op de student of medewerker. De eindgebruiker moet zijn eigen docent zijn in e-learning. Zo kan hij op zijn werkplek e-learning en werkzaamheden duurzaam met elkaar verbinden.

Toekomstperspectief

Een toekomstige uitdaging ligt in het creëren van een leeromgeving waarin ICT is gericht op samenwerken en leren als een sociaal proces. In deze leeromgeving is de student de makelaar van zijn eigen leerpotentieel. Docenten en studiebegeleiders vervullen hierin een aanmoedigende en coachende rol. Deze benadering vraagt om een student die verantwoordelijk is voor het ontwerpen van een persoonlijk e-learning platform. E-learning applicaties dienen slechts als een middel om een doel te bereiken. Aandacht, aanmoediging en constructieve terugkoppeling zijn wellicht belangrijke peilers om e-learning prikkelend te maken voor de student. Zodoende wordt de student verleid om betekenisvolle verbindingen aan te gaan. Voorbeelden zijn samen kennis delen, samen een leeromgeving creëren en samenwerken via e-learning applicaties. Het succes van dit toekomstperspectief ligt verscholen in de vraag: ‘wie neemt de beslissingen over ICT en wie zijn de dagelijkse gebruikers?’

Tjip de Jong (tdejong@kessels-smit.nl) is verbonden aan Kessels & Smit *The Learning Company* als onderzoeker en adviseur.

Informatieve sites zijn:

www.kessels-smit.nl

www.teletop.nl

Aantal woorden: 1151

www.kennisproductiviteit.net